

Meer Europa in de Vlaamse en Nederlandse psychiatrie

G. Dom

Het is u misschien niet opgevallen, maar op 30 september 2021 werd in Brussel de Pan-European Mental Health Coalition gelanceerd (www.euro.who.int/en/health-topics/health-policy/european-programme-of-work/flagship-initiatives/the-pan-european-mental-health-coalition). Het lijkt misschien ver van uw bed, maar dit belangrijke initiatief zal de komende jaren grote invloed hebben op het beleid, ook voor de Nederlandse en Vlaamse ggz. Graag licht ik het daarom in dit redactioneel toe.

Deze coalitie (initiatief vanuit de WHO) is gericht op het verbeteren van de geestelijke gezondheid in Europa in nauwe samenwerking met de EU en de prioriteiten vastgelegd door de EU in haar *European Framework for Action on Mental Health (EFAMH), 2020-2025*. De doelstellingen van deze coalitie zijn meervoudig. Naast het ondersteunen van de implementatie van de prioriteiten bepaald in het EFAMH richt ze zich ook op het ontwikkelen van een breed overkoepelend leiderschapsplatform én het stimuleren van onderzoek en innovatie binnen het brede thema van geestelijke gezondheid in Europa.

Ik vertegenwoordigde de European Psychiatric Association (EPA, www.europsy.net). Tijdens de plechtigheid in de mooie historische zaal (Bibliotheek Solvay) viel me het grote aantal en de diversiteit op van de aanwezige partnerorganisaties en leden van deze coalitie: vertegenwoordigers van onder meer patiëntenverenigingen, verschillende nationale overheden, fracties uit het Europees parlement. Maar opvallend weinig psychiaters, in welke rol dan ook. Dat laatste maakte me bezorgd.

Relevantie voor de psychiater

Het zijn immers deze fora die een belangrijk stempel drukken op het toekomstig beleid. In Europa, maar ongetwijfeld heeft dit ook belangrijke nationale implicaties. Niet in het minst omdat dit Europese beleid een sterke invloed heeft op de keuzes en interpretaties van nationale beleidsmakers (zo zetten EU én WHO zeer sterk in op *public mental health* en preventie), met soms meer impact dan de adviezen van de 'eigen' landelijke

experts. Maar ook de richting en keuze van onderwerpen die aangeboden worden bij de grote Europese financieringsprojecten worden sterk bepaald door Europese beleidsvorming en beleidskeuzes.

Als we, als psychiaters, willen blijven claimen dat we een centrale rol hebben binnen (het beleid over) de ggz is het onontbeerlijk dat we ons meer engageren in deze Europese beleidsinitiatieven. Niet alleen om mede richting te geven aan onderzoeksgelden en bredere beleidskeuzes. Heel wat andere terreinen zijn onderhevig aan (en hebben baat bij) internationale tendensen. Voor vele collega's is de directste link vaak die met internationale wetenschappelijke congressen en onderzoeksnetwerken. Belangwekkend onderzoek gebeurt nog zelden vanuit één centrum. Netwerken zijn de regel en de EU-financiering is vaak gekoppeld aan een breed Europees onderzoeksconsortium.

Een andere dimensie is de evolutie naar gelijkere ethische standaarden in de ggz, bijv. beleid bij gedwongen opname en behandeling of de effecten van racisme in de ggz (Wasserman e.a. 2020; Schouler-Ocak e.a. 2021). In deze, toenemend gepolariseerde, (Europese) wereld is het belangrijk om, vanuit ons vakgebied, sterk bij te dragen aan de gelijke bejegening van alle mensen met psychische problemen. Het delen van ervaringen tussen landen (bijv. via de *surveys* georganiseerd vanuit EPA) en gezamenlijk onderzoek naar deze thema's vormen hierbij een welkome ondersteuning.

Harmonisatie van opleidingseisen

Harmonisatie van opleidingscriteria is belangrijk (Baessler e.a. 2021), zeker binnen een Europese context waarbij de arbeidsmigratie voor artsen (en ook psychiaters) toeneemt. Ook op dit punt lopen psychiaters achter op andere medische disciplines: verschillende specialismen hebben een vorm van Europees Board Exam of certificatie ontwikkeld. Een mooi en recent vernieuwd voorbeeld hiervan is het Neurology Board Exam (<https://www.uems-neuroboard.org/web/index.php/european-board-examination>), dat al sinds 2009 jaarlijks

AUTEUR

Geert Dom, hoogleraar Psychiatrie, Universiteit Antwerpen (UA), Collaborative Antwerp Psychiatric Research Institute (CAPRI) en medisch directeur Zorggroep Multiversum, Boechout.

Correspondentie

Prof. dr. Geert Dom (geert.dom@uantwerpen.be).

Geen strijdige belangen meegedeeld.

LITERATUUR

- Baessler F, Zafar A, Gargot T, e.a. Psychiatry training in 42 European countries: A comparative analysis. *Eur Neuropsychopharmacol* 2021; 46: 68-82.
- Schouler-Ocak M, Bhugra D, Kastrup MC, e.a. Racism and mental health and the role of mental health professionals. *Eur Psychiatry* 2021; 64(1): e42.
- Wasserman D, Apter G, Baeken C, e.a. Compulsory admissions of patients with mental disorders: State of the art on ethical and legislative aspects in 40 European countries. *Eur Psychiatry* 2020; 63(1): e82.

georganiseerd wordt. Dit is gebaseerd op een goed uitgewerkt kader van competenties, gedragen door de meeste Europese neurologische verenigingen. Het hebben van zo'n Board Exam draagt niet alleen bij tot een betere harmonisatie en vlottere arbeidsmigratie in de Europese landen, maar ook tot een algemene verbetering van de kwaliteit van de opleiding en dus uiteindelijk de kwaliteit van zorg.

Ook voor de psychiatrie zou dit een belangrijke volgende stap kunnen zijn. Vandaar dat de European Psychiatric Association (EPA) samen met de sectie psychiatrie van de Union Européenne des Médecins Spécialistes (UEMS) en de European Federation of Trainees in Psychiatry (EFPT) vanaf 2022 een traject aangaat gericht op het realiseren van een eerste European Board Exam over enkele jaren.

Euroscepsis of ervoor gaan?

Er zijn dus heel wat argumenten die ervoor pleiten om als psychiaters en psychiatrische verenigingen ons meer en actiever te engageren met Europese initiatieven betreffende de geestelijke gezondheid en de ggz. Echter, soms lijkt er een groeiende scepsis of onverschilligheid/onwetendheid tegenover de Europese dimensie. De kafkaïaanse administratieve 'fussiness of Brussels' wordt wel eens aangehaald. Een en ander maakt dat in sommige landen sprake is van terugtrekking (Brexit) of teruggaan naar kleinere groepen (zoals de Oost-Europese Vise-grad-groep).

Dit betreft niet alleen de politiek, ook sommige nationale (psychiatrische) wetenschappelijke verenigingen lijken besloten te hebben om weinig te investeren in Europese initiatieven of hebben er helemaal geen aandacht voor. Echter, juist in een tijd waarin een groeiend gevaar voor versplintering voor heel Europa dreigt, is het samenbrengen zo belangrijk.

We hebben een aantal gunstige factoren hiervoor mee. De nieuwe digitale en andere mogelijkheden onder-

steunen een groeiende internationalisering van zowel wetenschappen als (medische) vakverenigingen. De mogelijkheden om elkaar te ondersteunen en samen te groeien naar een hoger niveau van integratie zijn aanwezig. Daarnaast is, specifiek voor ons vakgebied psychiatrie en geestelijke gezondheid, de wind nog nooit zo gunstig geweest. Veel meer dan vroeger is er aandacht voor mentaal welzijn op alle niveaus van maatschappelijk beleid, evenals interesse vanuit de bevolking en media.

Laten we, in een tijdperk waarin ons vakgebied meer dan ooit in de geschiedenis van de geneeskunde 'hot' is, het momentum samen goed gebruiken op lokaal, landelijk én Europees niveau. Daarom nodig ik onze Nederlandse en Vlaamse verenigingen eens te meer van harte uit om hier actief aan deel te nemen.

Afscheid

Dit was mijn laatste redactioneel voor het *Tijdschrift voor Psychiatrie*. In april 2007 ben ik toegetreden tot de redactie en in januari 2013 tot de kernredactie en werd ik plaatsvervangend hoofdredacteur. Een fijne tijd waarin ik hoop te hebben kunnen bijdragen aan de mooie ontwikkeling van dit voor ons Nederlandstalig vakgebied (en breder) belangrijke tijdschrift. Ook heb ik veel geleerd van de vele redacteuren en de samenwerking met drie hoofdredacteuren: Peter van Harten, Jan Spijker en Rien Van. Jong, zich steeds vernieuwend, weerspiegelt het Tijdschrift de aanhoudende veranderingen in ons boeiende vak. Ik zal het met grote interesse blijven volgen.

Voor mij is het nu tijd voor een nieuwe uitdaging. En ja, die is, als toekomstig voorzitter van de European Psychiatric Association, Europees. Ik hoop u ook daar met velen te treffen!